

บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน

THE ROLE OF MONKS IN SOCIAL DEVELOPMENT, LI DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE.

คมกฤษ บุญป้อ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา ระดับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน 2) เพื่อเปรียบเทียบ บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน 3) เพื่อศึกษาปัญหา บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน 3) เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ต่อกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 84 รูป การสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 9 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

- (1) ระดับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ใน 3 ด้าน
- (2) ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ อายุพรรษา ระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ไม่มีความแตกต่างกัน
- (3) ปัญหาและอุปสรรค ด้านสังคม การปฏิบัติตนให้เกิดความน่าเชื่อถือในการเป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ, ด้านการศึกษา การขาดประสิทธิภาพในการประสานงานของระบบ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) และขาดแคลนการถ่ายทอดความรู้แบบบูรณาการ, และด้านวัฒนธรรม การเผยแพร่ที่ไม่ดึงดูดความสนใจของวัยรุ่น ทำให้กลุ่มที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ
- (4) แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา พระสงฆ์ จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทางปฏิบัติ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และ การสนับสนุนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : บทบาทพระสงฆ์, การพัฒนาสังคม

Abstracts

This research is of 4 proposes as to 1) to study the monks' role in each level of the social development for Li district, Lamphun province, 2) to compare the role of monk in the social development for Li district, Lamphun province, 3) to study about problems that occur with the role of monk in the social development for Li district, Lamphun province, 4) to seek the solution for solving problems and development the role of monk in the social development, Li district, Lamphun province.

The study case group is monks, Li district, Lamphun province. 45 persons by choosing with specific. by a research tool is a questionnaire. With the key data were 9 by analysis. Data content (Content Analysis) described in the form of an essay.

The research found that;

(1) The role of monks in social development in Li District, Lamphun Province was at a high level in 3 aspects.

(2) comparison results Classified by personal factors, it was found that the monks at the age of education. There were statistically significant differences The position of the monks. No difference.

(3) Social problems and barriers to self-reliance in community development. Effectively, The lack of efficiency in the coordination of the church system (home school temple) and the lack of integrated knowledge transfer. And culture. Propaganda does not appeal to adolescents. The majority of the participants were elderly.

(4) The solution to the problem and the development of the monks must be a good example in practice. Ability to transfer knowledge Participation of people in the community and support from organizations or agencies involved.

Keywords: The role of monks, Social development

บทนำ

สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมไทยแบบเดิมๆ มารับความเจริญสมัยใหม่ ได้ปฏิรูปประเทศตามแบบอย่างอารยประเทศในตะวันตก เปลี่ยนแปลงระบบบริหารราชการแผ่นดินระบบการศึกษาและกิจการอื่น ๆ ของบ้านเมือง เพื่อความอยู่รอดของประเทศ ความเจริญในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเจริญสมัยใหม่ไม่ได้เป็นกระบวนการสืบเนื่องที่เกิดขึ้นและเสร็จสิ้นภายในตัวของมันเอง คือ ได้รับความเจริญ โดยเสวยผลผลิตของความเจริญสมัยใหม่ที่สังคมไทยของตนไม่ได้สร้างขึ้นเอง จากช่วงต่อแห่งความเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นต้นมา มีผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในช่วงระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงมาสู่ความเจริญแบบสมัยใหม่นั้น สังคมไทยมิได้ทำการปรับตัวด้วยความพร้อมเพรียงกันโดยไม่ประสานกัน และไม่ได้ทำความรู้ร่วมกันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ (ส.ศิวรักษ์, 2550 : 63-64) อาทิ เช่น ปัญหาเสพติด ปัญหาความยากจน ปัญหาการทะเลาะวิวาทในครอบครัว ปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจและศีลธรรม เป็นต้น

อำเภอฝาง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำพูน มีเนื้อที่เกือบครึ่งหนึ่งของจังหวัด เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่สูง ส่วนมากเป็นภูเขาต้นน้ำลำธารหรือลำห้วย แม่น้ำหรือลำห้วยเกือบทุกสายไหลมารวมกันเป็นแม่น้ำลี้ โดยมีวัดในอำเภอฝาง ทั้งหมด จำนวน 50 วัด มีส่งเสริมการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม และการศาสนา เช่นศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง การส่งเสริมการศึกษาที่บูรณาการกับวิถีชุมชนท้องถิ่นและพระพุทธศาสนา เป็นต้น

ประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอฝาง จังหวัดลำพูนนับถือพระพุทธศาสนา ชีวิตผูกพันอยู่กับความเชื่อทางพุทธศาสนา จะเห็นได้จากวัดแต่ละวัดมีการสร้างและบูรณะถาวรวัตถุอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูนก็ยังคงมีปัญหที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันสืบเนื่องมาจาก ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจนเข้ามามีบทบาทแทนที่วิถีชีวิตของประชาชน จนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ปัญหาเสพติด ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเยาวชน ปัญหาความเครียด และปัญหาการขาดศีลธรรม เป็นต้น พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำทางสังคม และเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมไทย ที่สามารถร่วมมือกันระหว่างฝ่ายอาณาจักรและศาสนจักร เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การลดปัญหาทางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สาธารณสุข การศึกษาได้ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนา

สังคมของพระสงฆ์ จึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ทั้งนี้ที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในพื้นที่เขต อำเภอลี้ จังหวัดลำพูนเพราะประชาชนในอำเภอลี้มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ดังที่จะเห็นได้ว่า ถึงแม้อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จะมีเขตพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา แต่ก็มียอด จำนวนถึง 50 ยอด ซึ่งเป็นผลมาจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในบทบาทการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ และผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นข้อมูลในบทบาทการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
3. เพื่อศึกษาปัญหาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย ได้ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม จำนวน 85 ชุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นพระสงฆ์ในเขตพื้นที่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จำนวน 85 ชุด

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลการวิจัยบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยพบว่า

1. ระดับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับในแต่ละด้าน พบว่า ด้านสังคม มีระดับปฏิบัติการมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษา

2. การเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่าผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ อายุพรรษา ระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ไม่มีความแตกต่างกัน

3. ปัญหา อุปสรรค ของบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ด้านสังคม คือ พระสงฆ์บางรูปมีความรู้ในเรื่องบทบาทน้อย ขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เพราะคิดว่าร่วมงานกับพระสงฆ์แล้วยุ่งยาก ชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญบทบาทของพระสงฆ์การประพฤติตัวของพระสงฆ์บางรูปมีความไม่เหมาะสม จึงทำให้ประชาชนขาดความเคารพศรัทธา หน่วยงานราชการและประชาชนยังเห็นความสำคัญบทบาท ของพระสงฆ์ในการทำหน้าที่น้อย ด้านการศึกษา คือ ขาดพระสงฆ์ที่มีความชำนาญในการถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานราชการและประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญสำคัญบทบาท ของพระสงฆ์ในการทำหน้าที่นี้ การประสานงานในระบบ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ขาดประสิทธิภาพ ด้านวัฒนธรรม คือ ชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของบทบาทพระสงฆ์ในด้านนี้ กลุ่ม

วัยรุ่นไม่ค่อยให้ความสนใจ วัฒนธรรมบางอย่างมีขั้นตอนยาวเกินไปจึงทำให้คนรุ่นใหม่ไม่สนใจเข้าร่วม การเผยแพร่ยังไม่ดึงดูดความสนใจของวัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ และกลุ่มที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนกลุ่มเยาวชนมีน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน ด้านสังคม คือ คณะสงฆ์และหน่วยงานของรัฐควรพัฒนาการบริหารจัดการ บริหารวัดของพระสงฆ์ให้ใกล้เคียงกับฝ่ายบ้านเมือง ชุมชนควรให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ต้องเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา กับชุมชนอย่างแท้จริงและควรสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมในด้านสังคมต่อชุมชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ด้านการศึกษา คือ พระสงฆ์ควรช่วยเหลือเป็นวิทยากรในการสอนเด็กนักเรียนภายในโรงเรียน หรือสถานศึกษาต่างๆมากยิ่งขึ้น ทางคณะสงฆ์ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาจัดสัมมนาทางวิชาการ โดยให้ บุคลากรเข้ารับการอบรมมากขึ้นเพื่อเรียนรู้ วิธีการในถ่ายทอดความรู้ ทางโรงเรียนควรจัดตารางสอนให้กับพระสงฆ์เข้าไปสอนตาม โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐควรจัดหาเอกสาร สื่อ อุปกรณ์ให้ทันสมัย ให้แก่พระสงฆ์ใช้ในการเรียนการสอนแก่เยาวชน ด้านวัฒนธรรม คือ ชุมชนควรให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ควรให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดการแนวทางอนุรักษ์ร่วมกับโรงเรียนใน ชุมชน พระสงฆ์ต้องเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา กับชุมชนอย่างแท้จริงและควรสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมในด้านวัฒนธรรมต่อชุมชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับประเด็นในการอภิปรายผล ผู้วิจัยจำแนกการพัฒนาสังคมเป็นรายด้าน คือด้านสังคม ด้านการศึกษาและด้านวัฒนธรรม เมื่อพิจารณารายละเอียดโดย แต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้วิจัย สามารถกล่าวการอภิปรายผลแต่ละประเด็นสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคม พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต มีการจัดอบรมธรรมะแก่ประชาชน การให้ความรู้แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคม อำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการกิจกรรมของชุมชน แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน มีการวางแผนงาน มีการดำเนินงานและต้องปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ จึงต้องมีการวางแผนเพื่อมีความพร้อมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม มีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของสังคมและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้แทนของวัดที่คอยชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนของพุทธมามกะ ให้ไปในทางที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธีรราชู บัญญา (2554) ที่ศึกษาเรื่อง “บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ตำบลเชิงดอย อำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์จะถูกสังคมคาดหวังว่าเป็นผู้ที่ต้องนำคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าครูผู้สอน เพราะหลักธรรมคำสอน ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้ ละความชั่ว มุ่งทำความดี ซึ่งมีข้อธรรมะหลายข้อที่เหมาะสมกับ ประชาชนทั่วไปสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เช่นหลักธรรมะสำหรับผู้ครองเรือนหรือ ฆราวาส ธรรม 4 อิทธิบาท 4 สปัปปีตธรรม 7 เป็นต้น

2. ด้านการศึกษา พระสงฆ์นั้นจะนับถือกันโดยวุฒิพรรษา มากหรือน้อย และเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการอยู่ในพระพุทธศาสนานาน ซึ่งสิ่งยืนยันว่า พระสงฆ์รูปนั้นๆเป็นผู้ชุกชุมและเรียนรู้พระธรรมวินัยมาก อีกทั้งพระสงฆ์ที่บวชมานานนั้น ส่วนมากเป็นผู้ที่ได้ศึกษาพระธรรมคำสอนหรือการศึกษาด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาไว้มาก จึงสามารถนำเสนอสิ่งเหล่านั้นในรูปแบบของการศึกษาให้แก่ประชาชนเข้าใจได้ จึงทำให้พระสงฆ์ที่พรรษาต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาสังคม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกันไปด้วย แสดงให้เห็นว่า

พระสงฆ์ในอำเภอฝาง จังหวัดสกลนคร กองงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรปญโญ (2551) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี พระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า มีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนพระสงฆ์ ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการ ปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาดแตกต่างกันมีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน จังหวัดนนทบุรีไม่แตกต่างกัน

3. ด้านวัฒนธรรม พระสงฆ์ในอำเภอฝาง จังหวัดลำพูน มีการส่งเสริมการจัดงานประเพณี ในวันสำคัญๆ เช่น วันวิสาขบูชา ฯลฯ มีการเทศนาในวันสำคัญๆ เช่น วันวิสาขบูชา ฯลฯ มีการจัดกิจกรรมเมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา มีการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในชุมชน มีการส่งเสริมให้มีการทำบุญในเทศกาลของทุกเดือน มีการบริจาคปัจจัยในการบูรณะโบราณสถานโบราณวัตถุ ภายในวัดจัดให้มีที่เก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ มีการรวบรวมเอกสารตำราทางวัฒนธรรม และวัดของท่านเป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงาน โครงการพระสงฆ์กับการเป็น ผู้นำในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประจำปี 2556 (สำนักงานวิทยาเขตขอนแก่น, 2556) พระสงฆ์เป็นผู้ปลูกฝังจิตวิญญาณของมนุษย์ให้เข้าถึงความเป็นแก่นแท้ของศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งเป็นผู้นำในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการ ประเมินโครงการพระสงฆ์กับการเป็นผู้นำในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556 ที่ แสดงผลการประเมินโครงการ พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยของโครงการอยู่ในระดับดีมาก ด้านความพึงพอใจแต่ละข้อ คือ พระสงฆ์เป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่นให้แก่ชนรุ่นหลัง (มีค่าเฉลี่ย 4.97) ระดับดีมาก รองลงมาคือความพึงพอใจกับพระสงฆ์มี จิตสำนึกในด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ส่วนความ รู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาแก่นแท้ของศิลปวัฒนธรรมของ โครงการนั้นพระสงฆ์มีความเข้าใจของโครงการ และวัตถุประสงค์ได้ดีมากพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดทั้งสืบสานให้คนรุ่นใหม่ได้อย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก โครงการนี้เป็นการส่งเสริม และปลูกฝังให้เป็นแกนนำประชาชนในท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและ ประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน โดยผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายส่งผลกระทบต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน (1) ควรมีนโยบายให้พระสงฆ์ดำเนินงานด้านเผยแผ่อย่างจริงจัง โดยสร้างจิตสำนึกให้พระสงฆ์ทุกรูปมีความรับผิดชอบต่อนานาชาติ ที่ตนได้รับมอบหมาย(2) เจ้าคณะผู้ปกครองควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ (3) ควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสามัคคี (4) ในด้านการปฏิบัติงาน ควรวางแผนให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดเป็นมูลเหตุแห่ง อคติ 4

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ พระสงฆ์ควรศึกษาเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นเรื่องหลักการและวิธีการดำเนินงานต่อกลุ่มและชุมชน โดยเฉพาะเรื่องการสงเคราะห์สังคมซึ่งเป็นความรู้ที่

สามารถทำให้คนในชุมชนเรียนรู้เรื่องปัญหาและความต้องการของชุมชนตนเอง การแก้ปัญหา ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสามารถแก้ปัญหาและทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้ บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างชุมชนกับกลุ่มหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ด้านการฝึกอบรมอาชีพ การเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน บทบาทพระสงฆ์ด้านสังคม เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ยากจน พิการ ผู้สูงอายุ เด็กด้อยโอกาส ให้มีโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง(1) ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการงานด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม จังหวัดลำพูน (2) ควรมีการศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาใช้ในการจัดการงานด้านบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน (3) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม-ร่วมของประชาชนในการจัดการงาน ด้านบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน (4) ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของงานด้านบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน(5) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบและแนวโน้มการจัดการงานด้านบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ต้องขอขอบคุณอาจารย์ ผศ.ดร. ประเสริฐ ปอนถิ่น ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ดร.นิกร ยาอินตา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ มาโดยตลอด ตั้งแต่ต้น จนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณพระมหาสมบุญ วุฑฒิกโน, ดร. คณบดีบัณฑิต วิทยาลัย รวมถึงท่านพระมหาบุญเลิศ อินทปัญโญ, รศ. ประธานควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์ และ คณะกรรมการควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์ ทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ ชี้แนวทางในการทำวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

ส.ศิวลักษณ์. (2550). พระพุทธศาสนาในเมืองไทยที่เต็มไปด้วยขวากหนาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.

สำนักงานวิทยาเขตขอนแก่น. (2556). รายงานผลการดำเนินงาน โครงการพระสงฆ์กับการเป็น ผู้นำในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประจำปี 2556. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

2) วิทยานิพนธ์

พระมหาธีรวิฑูริ บุญมา. (2554). บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระครูสังฆรักษ์พิสิฐ ธีรปัญญา. (2551). “บทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษา กรณีพระสงฆ์ในการจังหวัดนนทบุรี”. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิระวัฒน์ พิระสันต์. (2554). ศิลปกรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาของจังหวัดสุโขทัย ในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาภาคสนาม: ภาคเหนือ. (สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3) สัมภาษณ์

พระเทพรัตนนายก, เจ้าคณะจังหวัดลำพูน เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร.

พระครูอินทวุฒิกุล, เจ้าคณะอำเภอเถิน เจ้าอาวาสวัดบ้านกลาง.

พระครูพุฒิธรรมสุนทร, รองเจ้าคณะอำเภอเถิน เจ้าอาวาสวัดแม่ตั้น.

พระสงกรานต์ ปญญาชีโร, ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพระสังฆาพัฒนา วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม

พระอรรถวิทย์ อินทวิโส, ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธาตุห้าดวง

นายเสน่ห์ จินาจันทร์, ประธานสภาวัฒนธรรม อำเภอเถิน

นายทรง พงษ์พันธ์, มัคทายก วัดพระพุทธบาทผาหนาม

นายอินปิ่น มาเรือน, ปราชญ์ชาวบ้าน

นายจันต๊ะ แก้วคือ, ปราชญ์ชาวบ้าน